

Západočeská univerzita v Plzni

Filozofická fakulta

Bakalářská práce

Rituální očista a modlitba v islámu

Porovnání u sunnitských právních škol

Lenka Morgensternová

Plzeň 2018

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta filozofická
Katedra blízkovýchodních studií
Studijní program mezinárodní teritoriální studia
Studijní obor Blízkovýchodní studia

Bakalářská práce
Rituální očista a modlitba v islámu
Porovnání u sunnitských právních škol

Vedoucí práce:

Mgr. Alena Tomková Ph.D.

Katedra blízkovýchodních studií

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2018

Prohlašuji, že jsem tuto práci zpracovala samostatně a použila jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, duben 2018

.....

OBSAH

1 ÚVOD	1
2 SUNNITSKÉ PRÁVNÍ ŠKOLY	3
3 RITUÁLNÍ OČISTA.....	4
3.1 Vysvětlení pojmu <i>ṭahára</i>	4
3.2 <i>Ṭahára</i> v Koránu a tradici	5
3.3 Nečisté objekty a prvky	7
3.4 Malá očista – <i>wuḍú'</i>	8
3.5 Velká očista – <i>ghusl</i>	11
3.6 Očista pískem - <i>tajammum</i>	13
3.7 Čistota duše.....	14
4 RITUÁLNÍ MODLITBA	16
4.1 Vysvětlení pojmu modlitba	16
4.2 Modlitba v Koránu a tradici	17
4.3 Podmínky pro vykonání modlitby.....	18
4.4 Druhy modliteb	19
4.5 Postup modlitby	21
4.6 Jiné rituální modlitby.....	27
5 ZÁVĚR.....	33
ZDROJE.....	35
RESUMÉ	37

1 ÚVOD

Tématem této bakalářské práce je rituální očista a rituální modlitba v islámu. Oba tyto pojmy jsou velice úzce spjaty a jsou mimořádně důležité pro muslimskou společnost. Ve snaze dosáhnout smysluplného obrazu rituální očisty (*tahára*) a modlitby (*ṣalát*) je zapotřebí vycházet v první řadě ze studia islámských pramenů. Konkrétně z textu Koránu a dochovaných tradic o životě proroka Muhammada. Porovnání Koránu a tradice nám umožňuje vysledovat určité charakteristické rysy pro vývoj modlitby a rituální očisty do současné podoby. Samotné slovo islám znamená „odevzdání se“ ve významu odevzdání se do vůle Boží. Právě nejcharakterističtější projevem tohoto „odevzdání se“ je rituální očista a s ní spojená každodenní rituální modlitba *ṣalát*. Jedná se o náboženskou povinnost, která se prolíná do každodenního života každého věřícího muslima i celé muslimské obce. Jde tedy o pravidelný duchovní zdroj jednotlivce a jednotící zdroj celého muslimského společenství. Rituální očista i modlitba jsou primárním projevem náboženského chování v islámu. Zaujímají tuto úlohu už od doby jeho vzniku a později se vyvinuly, díky islámským učencům, do formy rituálů s důsledně stanovenými prvky.

Cílem této práce je zkoumat rozdíly v jednotlivých očistných a modlitebních úkonech mezi sunnitskými právními školami. Ať už v podmínkách pro vykonání *taháry* či jejím průběhem nebo průběhem modlitby. Každá právní škola nabízí odlišný pohled na vykonání jednotlivých rituálů nebo úkonů. Sunnitské právní školy jsem si vybrala, jelikož jde o nejrozšířenější větev islámu, kterou dnes vyznává zhruba devadesát procent muslimské společnosti. Do současnosti se zachovaly čtyři hlavní *mazhaby*: málikovský, hanafíjovský, šáfí^cijovský a hanbalovský. Práce má ukázat, že je na islám pohlíženo jako na jedno náboženství, nalezneme zde v jednotlivých úkonech skoro zanedbatelné rozdíly nebo naopak velké.

Hlavním zdrojem pro tuto práci je dílo *Prayer (Salat), According to the Five Islamic Schools of Law a Taharah, Ritual purity According to the Five Schools of Islamic Law*.

Obě knihy jsou z osmidílného svazku děl od *Allamaha Muhammada Jawada Maghniyyaha*. Tato díla nabízí podrobnou studii islámského práva u sunnitských právních škol. Dalším z více využívaných zdrojů se stala kniha *Cleanliness in Islam*, kterou napsal *Remzi Kuscular*. Českou psanou literaturu pak používám spíše okrajově. Výjimkou je dílo přeložené do češtiny *Zaostřeno na islám* od *Mammudaha Abdalatiho*.

Struktura práce je rozvržena do dvou hlavních částí. V první polovině práce se budu zabývat rituální očištěním, v druhé polovině zase rituální modlitbou. V první kapitole popíši základní informace o sunnitských právních školách, v následující kapitole vysvětlím pojem *ṭahára* obecně. Dále se budu zabývat některými verši z Koránu a *hadíthy* ohledně rituální očištění. Pak znečišťujícími prvky pro člověka a následně malou očištěním *wuḍú'*, rozdíly v průběhu samotného konání u jednotlivých *mazhabů* a znehodnocením procesu. Následně stejným způsobem očištěním velkou *ghusl* a očištěním pískem *tajammum*. V závěru první části práce budu psát o čistotě duše. Druhou část začnu obecným vysvětlením pojmu modlitba a v následující kapitole popíši vybrané *súry* z Koránu a *hadíthy* k modlitbě *ṣalát*. Také rozeberu podmínky pro vykonání modlitby a její druhy. Další kapitola se bude zabývat postupem modlitby u jednotlivých sunnitských právních škol. V poslední kapitole se zamyslím nad znehodnocením modlitby, jejím zkrácením a nahrazením. Na konec se krátce zmíním o jiných spíše nerituálních dobrovolných či osobních modlitbách.

Tato bakalářská práce má za úkol poskytnout náhled do každodenního života lidí praktikujících islám. Zvolila jsem záměrně čtivou formu textu, aby i člověk neznalý problematiku pochopil důležitost otázky *ṭaháry* a modlitby *ṣalát*. V poznámkách pod čarou jsou umístěny přepisy do arabského jazyka.

2 SUNNITSKÉ PRÁVNÍ ŠKOLY

Vzhledem k tomu, že se v této práci budu hlouběji zabývat různými pohledy sunnitských právních škol na rituální očistu a modlitbu, nepatrně je v této kapitole shrnu. Islámské právo je možno rozdělit na dvě hlavní větve, a to sunnitskou a ší'itskou. Sunnitští muslimové považují tuto větev za hlavní a tradicionalistickou. Uznávají za právoplatné nástupce proroka Muhammada první čtyři chalífy. Sunnitské právo je hlouběji specializované na čtyři právní školy: *hanafíju*, *málíkíju*, *šáfí'íju* a *hanbalíju*.

Nejstarší právní školou je *hanafíja*, kterou založil právník *Abú Hanífa* (699-767), který učil v Basře.¹ Je nejvíce liberální a uplatňuje se hlavně v oblasti dnešního Turecka, bývalé Mezopotámie, střední Asii a Indii.² Druhá škola je *málíkíja*. Tu založil právník *Málík ibn Anas* (715-795). Ten celý život pobýval v Medíně,³ a proto si škola zakládá na medínských zvycích a tradici spojené s učedníky proroka Muhammada. Lidé se jí nejvíce řídí v oblasti Maghrebu.⁴ Zakladatel *šáfí'íji* byl právník *ibn Idrís aš-Šáfí'íj* (767-820). Pro tuto školu je nejdůležitější Korán a *sahíhy* od Muslima a Bucháriho. Ostatní zdroje jinak nezamítá, nicméně se jimi neřídí. Nejvíce je rozšířena v Egyptě, Sýrii, Indonésii a Indii.⁵ Poslední a nejmladší školou je *hanbalíja*, kterou založili učedník *aš-Šáfí'ího Ahmad ibn Hanbal* (780-855). Tato škola klade důraz na doslovný význam Koránu a neumožňuje kompromisy. Je nejvíce konzervativní, vyžaduje dodržování náboženských příkazů a čerpá z ní wahhábismus. Z toho je zcela jasné, že má vliv v oblasti Saudské Arábie.⁶

¹ Bahbouh, Ch., Fleissig, J., Raczyński, R. (2008): *Encyklopedie islámu*. Str. 240.

² Brown, D. W. (2009): *A New Introduction to Islam*. Str. 154.

³ Bahbouh, Ch., Fleissig, J., Raczyński, R. (2008): *Encyklopedie islámu*. Str. 241.

⁴ Farah, C. E. (2003): *Islam*. Str. 196-197.

⁵ Farah, C. E. (2003): *Islam*. Str. 197-198.

⁶ Brown, D. W. (2009): *A New Introduction to Islam*. Str. 155.

3 RITUÁLNÍ OČISTA

3.1 Vysvětlení pojmu *ṭahára*

V arabštině znamená slovo *ṭahára* rituální očistu. Slovo *ṭahára* má kořen Ṭ-H-R, sloveso *ṭaṭahhara*⁷ má význam být očištěn, sloveso *ṭáhara*⁸ znamená obřezat a *ṭahhara*⁹ čistit. Dalším slovem se *ṭahúr*,¹⁰ což znamená očistu, ale i očištné procesy.¹¹ Pojem *ṭahára* není pouze slovem arabským. Nalezneme ho i v jiných semitských jazycích, jako například v hebrejštině. Většinou má podobný nebo stejný význam ve smyslu očišťování se.¹²

Náboženství islám je postaveno na pěti pilířích víry: vyznání víry, půstu, almužně, modlitbě a náboženské pouti. I když rituální očista mezi tyto pilíře nepatří, je považována za významný prvek celého islámu. Někdy je dokonce považována za šestý pilíř islámu.¹³ *Ṭahára* je důležitá hlavně kvůli tomu, že nečistý muslim nesmí provádět pouť do Mekky, modlit se a vykonávat další náboženské povinnosti. Přestože *ṭahára* není pilíř islámu, je nutností pro jejich vykonávání. Tato skutečnost dělá z rituální očisty nenahraditelnou, nebo dokonce nejzásadnější povinnost muslima.¹⁴ *Ṭaháru* lze chápat nejen jako očistu od nějakého hmotného znečištění na oděvu či těle, ale i jako morální, která slouží k očištění duše. Odvádí člověka od zlovyků, hříchu a pochybení. Spirituální duševní očista je úzce spjata s tělesnou. Bez očisty tělesné totiž nelze přistoupit k modlitbě, která vede věřícího na správnou cestu a duševní čistotu.¹⁵ Rituální očista se nevztahuje pouze na lidské tělo, ale i na různé předměty nebo místo. Člověk musí mít čistý oděv, ve kterém se vykonává

⁷ تطهر

⁸ طاهر

⁹ طهر

¹⁰ طهور

¹¹ Maghniyyah, A. M. J. (1997): *Taharah, Ritual Purity According to the Five Schools of Islamic Law*.

¹² Prosecký, J. a kolektiv (1999): *Encyklopedie starověkého Předního východu*. Str. 333.

¹³ Ostřanský, B. (2009): *Malá encyklopedie islámu a muslimské společnosti*. Str. 34.

¹⁴ Farah, C. E. (2003): *Islam*. Str. 138.

¹⁵ Al-Sheha, A. R. A. K. (2007): *What Every Muslim Must Know About Purification*. Str. 10.

modlitba a místo, kde je konána modlitba samotná nebo jiné náboženské úkony. Očista má čtyři stupně: „*První stupeň: Očištění od vnější špíny a nečistot. Druhý stupeň: Očištění končetin od hříchu. Třetí stupeň: Očištění srdce od špatných vlastností. Čtvrtý stupeň: Očištění důvěry od masiwa.*“, což je očištění srdce od všeho kromě Boha.¹⁶ Díky těmto rituálům může věřící muslim duchovně růst, docílit dobrých mravů a očistit své srdce. Očista je důležitou částí náboženských nařízení stejně jako práva. Právní školy vedou spory o to, co je v danou situaci důležité a co ne. Zde máme hlavní rozdělení na malou očistu *wuđú'*,¹⁷ velkou *ghusl*¹⁸ a očistu pískem *tajammum*.¹⁹ Hlavním sporem škol je, jaký druh očisty provést za jaké situace.²⁰

3.2 *Ṭahára* v Koránu a tradici

V koránu je podstatnost rituální očisty zmíněna jednatřicetkrát. V této kapitole stručně shrnu některé z nich, například 5. *súra*²¹ Prostřený stůl, verš 6.: „*Vy, kteří věříte! Když se chystáte k modlitbě, umyjte si obličej své i ruce své až k loktům a otřete si hlavy své a nohy své až ke kotníkům! A jste-li potřísněni, očistěte se! Jste-li nemocní nebo na cestách či přišel-li někdo z vás ze záchodu anebo jste měli styk s ženami – a nenaleznete-li vodu – omývejte se dobrým jemným pískem a otřete si jím obličej své i ruce své; Bůh vám nechce působit žádné nesnáze, nýbrž vás chce očistit a dovést tak dobrodiní Svě vůči vám – snad budete vděční!*“²² Ve verši jsou zmíněny některé podmínky pro očistu. Je zde zevrubně popsána malá očista a je zmíněna i očista pískem, zvaná *tajammum*. Dále v 11. *áje* v 8. *súře* Kořist je zmíněna

¹⁶ Kuscular, R. (2007) : *Cleanliness in Islam*. Str. 12.

¹⁷ وضوء

¹⁸ غسل

¹⁹ تيمم

²⁰ Brown, D. W. (2009): *A New Introduction to Islam*. Str. 161.

²¹ سورة

²² Hrbek, I. (2007): *Korán*. Str. 128.

čistota v podobě deště, jako Boží milosti: „A hle, zahalil vás dřmotou na znamení bezpečí od Něho a seslal vám s nebe vodu, aby vás jí očistil a odňal od vás špínu satanovu a aby posílil srdce vaše a upevnil paty vaše.“²³ 2. Súra Kráva pojednává ve 222. verši o ženské menstruaci a nabádá k čistotě obě pohlaví: „A dotazují se tě na menstruaci. Rci: „To je neduh; zdržujte se tedy žen svých po dobu menstruace a nepřibližujte se k nim, dokud se neočistí. A když se očistí, přicházejte k nim tak, jak Bůh vám to přikázal. A Bůh miluje ty, kdož se kají, a miluje ty, kdož se očišťují!“²⁴ Jako poslední jsem vybrala 33. súru Spojenci, 33. áju, kde je popsáno očištění lidí Bohem a díky tomu dosáhnou lepšího života: „Zdržujte se důstojně ve svých domech a nestavte na odiv ozdoby svoje podle způsobu dřívější doby nevědomosti! Dodržujte modlitbu, dávejte almužnu a buďte poslušné vůči Bohu a poslu Jeho! Bůh chce pouze odstranit od vás špínu, lidé domu, a chce vás očistit úplným očištěním.“²⁵

Pojem rituální očisty nalezneme i jinde než v Koránu. Zmínky o ní nalezneme i v mnoha hadíthech, například hadíth²⁶ od Muslima: „Posel Boží řekl: „Je deset činů na základě fitry: zastřihávání kníru, nechat růst vousy, čištění zubů, čištění nosu vodou, stříhání nehtů, mytí mezi prsty, vytrhávání chlupů z podpaží, holení intimních partií, mytí intimních orgánů vodou.“²⁷ Nebo: „Od téhož, že řekl: Slyšel jsem svého nejmilejšího přítele, kéž mu Alláh požehná a dá mu mír, jak praví: „Krása věřícího dosahuje tam, kam dosahuje jeho rituální omývání.“ Vyprávěl muslim.“²⁸ Další z hadíthů říká: „Od téhož, že řekl: Viděl jsem posla božího, kéž mu Alláh požehná a dá mu mír, jak se očišťuje, jako je tahle má očista. Pak pravil: „Kdo se takto očistí, budou mu odpuštěny jeho předchozí viny a jeho modlitba a jeho chůze do mešity už bude navíc.“ Vyprávěl Muslim.“²⁹ Následující hadíth popisuje postup při malé očistě:

²³ Hrbek, I. (2007): *Korán*. Str. 204.

²⁴ Hrbek, I. (2007): *Korán*. Str. 53.

²⁵ Hrbek, I. (2007): *Korán*. Str. 474.

²⁶ حديث

²⁷ Svazek 1, kniha 2, hadíth 496

²⁸ An-Nawawí, J. (2008): *Zahrady pravedlivých*. Str. 327.

²⁹ An-Nawawí, J. (2008): *Zahrady pravedlivých*. Str. 328.

„Ibn Abbás se očišťoval a omýval si tvář: Nabral do dlaně vody, vypláchl s ní ústa a vymyl si nos tak, že jej ponořil do vody a vodu pak vydechl. Následně nabral do dlaně znovu vodu a činil takto, spojiv při tom obě ruce, pak si omyl tvář, znovu nabral vodu do dlaně a omyl si pravé předloktí. Pak znovu nabral vodu a omyl si levé předloktí, přetřel rukama ještě mokřýma hlavu a pak nabral znovu vodu do dlaně a přelil jí svou pravou nohu až ke kotníkům a pak ji důkladně omyl. Pak, stejně jako prve, nabral znovu vodu do dlaně a důkladně omyl svou levou nohu a pravil: „Viděl jsem Posla Božího, jak se omývá tímto způsobem.“³⁰

3.3 Nečisté objekty a prvky

Pojem čistota nacházíme ve všech náboženstvích. Vždy nalzáme prvek čistoty a nečistoty, tedy posvátna a tabu. Posvátno chápeme jako pozitivní, zatímco tabu jako negativní.³¹ Nečistota může vzniknout hned několika způsoby. Znečištění dělíme na fyzické a duševní, dále na lehké a těžké. Lehké znečištění se nazývá *hadath*, těžké *džanába*.³² *Hadath*³³ se odstraní vykonáním *wuđú'*, popřípadě *tajammum*. *Džanába*³⁴ pak vykonáním *ghuslu*.

Do stavu rituální nečistoty se věřící muslim uvede několika způsoby. Ať už dotekem nečisté věci nebo zvěře *nadžis* či jejich pozřením, zvracením, močením, vyměšováním, krvácením nebo bližším kontaktem s druhým pohlavím. Věřící muslim by neměl dále pozřít zdechliny, krev, nerituálně zabitou zvěř anebo vepřové maso.³⁵ Dnes sem patří i alkohol. Za nečistá zvířata se považují kromě prasete i psi a dokonce opice nebo drůbež. Avšak u psa nejde o maso, ale o celé zvíře. Jediná *málikíja* tvrdí, že pes je čisté zvíře, včetně jeho slin. Avšak požaduje, aby věci jím olíznuté, byly

³⁰ Svazek 1, kniha 4, hadíth 142

³¹ Eliade, M. (2004): *Pojednání o dějinách a náboženství*. Str. 35.

³² Bahbouh, Ch., Fleissig, J., Raczyński, R. (2008): *Encyklopedie islámu*. Str. 64.

³³ حدث

³⁴ جنابة

³⁵ Ostřanský, B. (2009): *Malá encyklopedie islámu a muslimské společnosti*. Str. 34.

sedmkrát omyty. Podle *šáfi'íji* a *hanbalíji* je pes celý nečistý, včetně jeho kožešiny. *Hanafíja* říká, že psí kožešina je čistá, avšak sliny ne. Člověk se nesmí ani dotýkat nebo jíst moč a stolice zvířat. Další nečistý akt je vyměšování. Tím se rozumí z ženských a mužských pohlavních orgánů nebo řitního otvoru. Jde tedy o močení, stolici, flatulenci, genitální výtok a menstruaci. K znečištění může dojít i dotekem menstruuující ženy. Dále i při pouhém vzrušení, bez výronu semene.³⁶

3.4 Malá očista – *wuđú'*

Malá očista se skládá z několika hlavních kroků. Průběh očisty se v sunnitském islámu liší. Základním faktorem pro vykonání *wuđú'* je čistota mysli, bez ní je akt neplatný. Věřící muslim musí mít zbožné předsevzetí *níja*.³⁷ Vykonává tedy činnost výhradně pro Boha, ne pro sebe. *Níja* se musí vykonat před začátkem očisty. Není však vyslovována hlasitě ústy, je pouze odříkána v hlavě. Je tedy třeba pronést slova „*Bismilláhi'r-rahmání'r-rahím*“³⁸ „*Ve jménu Boha milosrdného slitovného*“. Bez tohoto úmyslu nelze pokračovat k tělesné očištění.³⁹ Kromě *hanafíji* je tento záměr pro očistu nutný u všech ostatních právních škol. K vykonání *wuđú'* musí být použita čistá, s ničím nesmíchaná voda. Vodou je však nutnost šetřit, jelikož ve státech, kde se praktikuje islám je jí nedostatek.

Po vyslovení *bismilláhi* může začít *wuđú'* samotné. Levou rukou se začne omývat ruka pravá až k zápěstí. Podstatné je, aby byla ruka pečlivě omyta a nikde nezůstala suchá. Ruka se omyje třikrát. Stejným způsobem se omyje i ruka levá. Další z úkonů je očištění dutiny ústní. Ústa se vyplachují opět třikrát, vodou z pravé ruky. Následuje vypláchnutí dutiny nosní. Opět se do pravé ruky nabere voda, která se do nosu

³⁶ Maghniyyah, A. M. J. (1997): *Taharah, Ritual Purity According to the Five Schools of Islamic Law*.

³⁷ نية

³⁸ بسم الله الرحمن الرحيم

³⁹ Kuscular, R. (2007) : *Cleanliness in Islam*. Str. 86-87.

vdechne a následně za pomoci prstů levé ruky vydechne. Proces se také opakuje třikrát. Před *wuḍú'* se také doporučuje vyčistit si zuby. Není to však povinností. Následuje omytí obličeje. Ten se omyje vodou ze shora dolů oběma rukama. Takto je to doporučené podle všech sunnitských právních škol. Proces se znovu opakuje třikrát.⁴⁰ U mužů, kteří mají vousy, se doporučuje očista vodou až ke kořínkům. Vousy se očišťují pravou rukou. Aby mohla provést *wuḍú'* obličeje žena, neměla by být nalíčena.⁴¹ Dále se pokračuje omytím rukou, tentokrát až k loktům. Znovu se omyje pravá ruka levou třikrát, totéž se opakuje na levé ruce. Směr omytí od loktů ke konečkům prstů je závazný pro *šáfi'íju* a *hanbalíju*. Pro *málíkíju* a *hanafíju* je pouze doporučený. Následuje hlava. Ta se otírá od čela až dozadu ke krku oběma rukama a zase zpět. Hlava se otírá jednou a zbytkovou vodou na dlaních se podle *hanbalíji* vyčistí i uši. Ukazováček se zasune do ušního boltce a vytře se směrem ven. Poté se očistí i oblast za ušima. Podle *málíkíji* se uši čistit nemusí. Podle *šáfi'íji* a *hanafíji* je dostačující omytí pouze části hlavy nebo dokonce jen pokropení vodou. Všechny *mazhaby* vyžadují, aby použitá voda byla u jednotlivých kroků vždy nová. Jako poslední jsou na řadě chodidla ke kotníkům. Podle všech škol je dostačující obyčejné omytí od palců ke kotníkům.⁴² *Wuḍú'* se zakončí vyslovením prosebné modlitby *du'á'*: „Svědčím, že nikdo nemá právo být uctíván než Alláh samotný, který nemá partnery a svědčím, že Muhammad je Jeho služebníkem a poslem. Oh Alláh! Učiň mě jedním z těch, jenž se k tobě kajícně obracejí a z těch, jenž se očišťují.“⁴³

Omytí intimních míst není při každém *wuḍú'* povinné. Musí však dojít k řádnému omytí po každé vykonané potřebě. *Istindžá*⁴⁴ označuje omytí vodou po stolici nebo

⁴⁰ Maghniyyah, A. M. J. (1997): *Taharah, Ritual Purity According to the Five Schools of Islamic Law*.

⁴¹ Sabiq, as-Sayyid: *Fiqh us-Sunnah at-Tahara and as-Salah*.

⁴² Maghniyyah, A. M. J. (1997): *Taharah, Ritual Purity According to the Five Schools of Islamic Law*.

⁴³ Al-Sheha, A. R. A. K. (2004): *What Every Muslim Must Know About Purification*. Str. 41.

⁴⁴ الاستنجاء

močení. *Istidžmár*⁴⁵ označuje očištění za pomoci papíru či kamení. A *istibra*⁴⁶ vyznačuje omytí před vykonáním malé očisty. Jde o kontrolu, zda na některém z intimních orgánů nezůstala moč či stolice. Tato očista se provádí za pomoci vody nebo kamení. Minimální počet kamenů pro použití k očištění je tři. Dnes však může být kámen nahrazen toaletním papírem nebo papírovými ubrousky. Očištění se provádí vždy levou rukou. Protože pravá ruka je z rituálního hlediska naprosto nepřípustná, jelikož slouží k jídlu.⁴⁷

Aby bylo *wuđú'* platné, musí mít věřící muslim na provedení dostatek času a provést ho v již zmíněném pořadí. Pořadí je stanoveno Koránem. Je zavazující pro *šáfi'íju* a *hanbalíju*. Některé věci nebo stavy mohou vykonání *wuđú'* zrušit. Podle všech právních škol může být očista zneplatněna při úniku stolice, moči i flatulencí. Podle všech škol kromě *šáfi'íji* zneplatňuje *wuđú'* výron semene při sexu. Vykonatel nesmí v průběhu očisty spát. *Hanbalíja* klasifikuje zrušení podle intenzity spánku. *Málíkíja* také tak, bere však v potaz ještě hlučnost. Hluboký spánek, který trvá dlouho ho zneplatní, lehký nikoliv. Avšak pokud spící osoba vydá nějaký zvuk, zneplatní ji kterýkoliv spánek. *Šáfi'íja* a *hanafíja* jsou nejmírnější. Pokud osoba stojí, sedí nebo poklekne s dotykem země obličejem a náhle usne je to v pořádku. Zrušení přijde ve chvíli, kdy si osoba lehne nebo se převalí na bok. *Šáfi'íja* pouze dodává, že osoba nesmí být hlučná. *Wuđú'* není platné ani pokud je člověk ve stavu ovlivňující vědomí. V případě omdlení, epileptického záchvatu nebo otravy jídlem taktéž.⁴⁸

⁴⁵ الاستجمار

⁴⁶ الاستلبرة

⁴⁷ Kuscular, R. (2007) : *Cleanliness in Islam*. Str. 44.

⁴⁸ Maghniyyah, A. M. J. (1997): *Taharah, Ritual Purity According to the Five Schools of Islamic Law*.

3.5 Velká očista – *ghusl*

Ghusl je rituální koupel, díky které se očistí člověk, který je ve stavu rituální nečistoty, tedy *džanába*. Velkou očistu je nutno vykonat po pohlavním styku, samovolném výronu semene, po porodu a šestinedělí, a po pravidelné či nepravidelné menstruaci.⁴⁹ Je však doporučena i v dalších případech. Před vykonáním *hadždže*⁵⁰ nebo jiné náboženské pouti, před vstupem do Medíny nebo po vyléčení nemoci. Sunnitský islám zachovává velkou očistu před páteční modlitbou. Dalším z důvodů může být i dotek mrtvého těla. Věřící muslim by měl podstoupit *ghusl* i po smrti.⁵¹ Pokud je zemřelý muž, provádí očistu těla jeho manželka. Je-li zemřelá žena, provádí velkou očistu její příbuzné, opět ženského pohlaví. U zesnulých dětí tak činí jejich rodiče. Je však povoleno, aby byli přítomni i další lidé, kteří budou s tělem pohybovat. Tělo zesnulého se omývá od hlavy směrem dolů a začíná se pravou stranou. Intimní partie jsou přikryty kusem látky. V dnešní době je k omývání zesnulých často využívána pohřební služba. Osoba, která omývá tělo, by měla mít omotané ruce látkou a těla se dotýkat co nejméně. Člověk, který toto omytí vykoná, by měl poté také sám *ghusl* provést.⁵² Podle *hanafíji* a *šáfííji* je *ghusl* doporučován, pokud člověk konvertuje k islámu. Pro *málikíju* a *hanbalíju* je to ovšem nutnost pro přijetí víry. Člověk se v této chvíli očišťuje od předchozích hříchů a začíná nový život. Rituální koupel by měl člověk zrealizovat před *šahádou*, vyznáním víry v náboženství islám. Dále je doporučován v patnácti letech, kvůli započetí sexuálního života a puberty. V neposlední řadě po naprosté ztrátě vědomí, stavu opilosti nebo darování krve.⁵³

Jedním z nejčastějších důvodů pro vykonání velké očisty je menstruace u žen. Očista po menstruaci je klíčová, protože ukončuje dobu rituální nečistoty. Během ní žena

⁴⁹ Bahbouh, Ch., Fleissig, J., Raczyński, R. (2008): *Encyklopedie islámu*. Str. 64.

⁵⁰ الحج

⁵¹ Kuscular, R. (2007) : *Cleanliness in Islam*. Str. 48.

⁵² Malecká, J. (2014): *Narození, svatba a pohřeb v sunnitském islámu*. Str. 169-170.

⁵³ Maghniyyah, A. M. J. (1997): *Taharah, Ritual Purity According to the Five Schools of Islamic Law*.

nesmí vykonávat náboženské povinnosti. Provedení rituální koupele vrací ženu zpět do náboženského života.⁵⁴ Očista se běžně provádí po pravidelné menstruaci.⁵⁵ Druhým nejčastějším důvodem je pohlavní styk. Patří sem i výron semene, ať už samovolný nebo po souloži. Díky pohlavnímu styku je osoba nečistá ze dvou důvodů. První je kontakt se semenem. Druhý je samotný koitus s druhým pohlavím, kdy penis vnikne do ženy. Pro tuto osobu opět platí zákaz provádění náboženských úkonů, vstupu do mešity, ani se dotýkat Koránu nebo z něj číst některé verše. *Ghusl* by se měl vykonat neprodleně po dosažení stavu *džanába*. V tomto stavu by věřící nesmí neměl jíst ani pít.⁵⁶

Začátek velké očisty je stejný jako u *wuđú'*. Musí být navozena *níja* a poté vyřknuta *basmala*.⁵⁷ Opět jediná *hanafíja* zbožný úmysl nevyžaduje. Pokud je *ghusl* konán za účelem očisty po styku nebo před páteční modlitbou, je nutno to v *níje* zohlednit.⁵⁸ Jinak by se během očisty nemělo mluvit a osoba by ji měla provádět v naprostém soukromí. Poté začne očista samotná. Žádná právní škola neuvádí výslovný návod na provedení velké očisty. Avšak postup *ghuslu* popisuje například *sahíh* od Buchárího: „Vyprávěno Maimunou: „Dala jsem vodu pro Prorokovu koupel a on si nalil vodu pravou rukou přes jeho levou ruku a umyl si je. Poté si umyl intimní místa a umyl si nos vdechnutím vody do nosu a vydechnutím, umyl si obličej a přelil si vodu přes hlavu. Poodstoupil a umyl si nohy. Byl mu podán kus látky, ale on jej nepoužil.“⁵⁹ Zde tedy velká očista začíná omytím rukou. Což je důležité z hygienického hlediska, protože následuje omytí intimních míst. Stejně jako u *wuđú'* se začíná pravou rukou, což doporučuje *hanbalíja*. Po omytí intimních míst následuje očištění nosu a úst. To je nutnost pouze pro *hanafíju*. V *Sahíhu*⁶⁰ se pokračuje omytím obličej a hlavy.

⁵⁴ Kusclar, R. (2007): *Cleanliness in Islam*. Str. 94.

⁵⁵ Maghniyyah, A. M. J. (1997): *Taharah, Ritual Purity According to the Five Schools of Islamic Law*.

⁵⁶ Kusclar, R. (2007): *Cleanliness in Islam*. Str. 111-112.

⁵⁷ بسملة

⁵⁸ Ostřanský, B. (2009): *Malá encyklopedie islámu a muslimské společnosti*. Str. 34.

⁵⁹ Svazek 1, kniha 5, hadíth 273

⁶⁰ صحيح

Šáfi'ija, málikija a hanafija doporučují začít horní částí těla a pokračovat směrem dolů.⁶¹ Stejně jako u *wuđú'* by se na závěr očisty měla vyslovit *du'á'*.

3.6 Očista pískem – *tajammum*

Tajammum je druh očisty, který se provádí bez použití vody. Vznikla z důvodu nedostatku vody v dobách za Proroka, kdy lidé přecházeli přes poušť. Provádí se také, pokud je voda kterou se chce člověk očistit znečištěna nebo by mu ze zdravotních důvodů styk s vodou uškodil. Očista pískem se provádí také, pokud je získání vody nějakým způsobem nebezpečné. Nebo má-li věřící minimální množství vody k pití a mohlo by dojít k dehydrataci.⁶² Jedná se o plnohodnotnou náhradu *wuđú'* nebo *ghuslu*. Voda se zde nahrazuje jiným přírodním zdrojem, zemí. K očištění je možno použít písek, prach, hlína nebo dokonce kamení. Sunnitské právní školy se přou o to, který materiál je k provedení očisty prachem přijatelný. *Hanbalija* uznává pouze prach. *Šáfi'ija* akceptuje pro očistu prach a písek. *Hanafija* uznává navíc kamení. Největší prostor pro vykonání *tajammum* uděluje *málikija*, protože k uskutečnění akceptuje i sníh a minerály. Výjimkou je pouze zlato, stříbro a drahé kamení. Avšak tyto minerály se musí nacházet v místě naleziště.⁶³

Stejně jako *wuđú'* má *tajammum* na rozdíl od *ghuslu* přesně daný postup. Opět musí být jako u velké a malé očisty před začátkem procesu vysloven zbožný úmysl a *basmala*. *Hanafija*, která *niju* nevyžaduje u *wuđú'*, ani u *ghuslu*, ji zde vyžaduje. Stejně jako ostatní školy. Protože je *tajammum* náhradou normální očisty, je jednodušší a kratší. V již zmíněné súře Prostřený stůl z kapitoly tři je zřejmé, že se musí očistit obličej a ruce. Člověk vykonávající očistu nabere do rukou nejlépe jemný písek a otre jím své ruce z obou stran. Znovu se jako první otírá ruka pravá. Zbytek

⁶¹ Kuscular, R. (2007): *Cleanliness in Islam*. Str. 110.

⁶² Al-Sheha, A. R. A. K. (2007): *What Every Muslim Must Know About Purification*. Str. 50.

⁶³ Maghniyyah, A. M. J. (1997): *Taharah According to Five Schools of Islamic Law*.

písku se nanese na obličej a následně zpět na ruce, až k loktům. Nalezne-li jedinec po vykonání suché očisty vodu, musí se neprodleně provést očista mokrá. Stejně je to i v případě, kdy věřící vykonal modlitbu a následně našel vodu. Musí znovu vykonat očistu a následnou modlitbu. Tak jako u velké i malé očisty by se po zakončení *tajammum* měla pronést *du'á'*.⁶⁴

3.7 Čistota duše

Jako i v jiných monoteistických náboženstvích, nejde jen o čistotu tělesnou, ale v první řadě o čistotu duševní. Když se ptal Alláh Muhammada, jak rozpozná své následovníky v soudný den, odpověděl, že znamením bude jejich záře na rukou a čele od omývání. Dalším ze znamení bude záře na jejich čelech od sklánění se při modlení. Z toho je patrné, že čistota těla, ale i ducha je zásadní. Každodenní modlitbou přistupuje věřící muslim či muslimka k Bohu a očišťuje se od hříchů. K tomu, aby člověk dosáhl čistoty duše musí vykonat pokání, mít pevnou vůli, sebekontrolu a úsilí. Cílem každého muslima by mělo být zdokonalování sebe sama. Pokud se chová na venek mravně, ale uvnitř smýšlí špatně, Bůh o tom ví.⁶⁵

K očištění duše člověk dojde uctíváním Boha a dodržováním jeho příkazů. Lze říci, že pokud bude věřící muslim dodržovat vše, co přikazuje Korán, bude dokonalým člověkem. Avšak Bůh nezavrhuje nikoho, kdo zhřešil. Nýbrž je na člověku, aby si ze špatných skutků vzal příklad a do budoucna se jim vyvaroval. Záměrem je nahradit špatné skutky dobrými. Člověk by si měl uvědomovat, z čeho vychází jeho náboženství a co je jeho podstata. Klidu duše a spokojenosti lze dosáhnout díky následujícím věcem: „*Vědět, že existuje jediný Bůh, věřit pouze v Něj, následovat*

⁶⁴ Kuscular, R. (2007): *Cleanliness in Islam*. Str. 113.

⁶⁵ Barawa, K. (2003): *Očištění duše*.

Jeho vůli, věřit v Boží posli, připomínat si Boha, usilovat o odpuštění, uctívat pouze Jeho, milovat své bližní, být velkorysý, upřímný a zbožný.“⁶⁶

Důležité je, aby člověk nebyl pokrytecký vůči vlastní víře. Pokud bude svou víru považovat za nedokonalou, nemůže k ní získat spirituální pouto. Věřící muslim by měl respektovat ostatní lidi kolem sebe. Neměl by nikoho kritizovat nebo diskriminovat. Neměl by být závistivý, sobecký, marnivý, lhát nebo příliš mluvit. Neměl by dále nesmyslně utrácet nebo se nadbytečně rozčilovat.⁶⁷

⁶⁶ Arfaj, I. N. (2007): *Have You Discovered Its Real Beauty?* Str. 19.

⁶⁷ Kuscular, R. (2007): *Cleanliness in Islam*. Str. 12.

4 RITUÁLNÍ MODLITBA

4.1 Vysvětlení pojmu modlitba

Slovo *ṣalát* pochází nejspíše z aramejského slova *ʿslotá*, které znamená klanění nebo sehnutí k zemi.⁶⁸ V arabštině má slovo *ṣalát*⁶⁹ kořen Ṣ-L-W. Sloveso *ṣallá*⁷⁰ znamená v arabském jazyce modlit se. V tomto významu můžeme použít i sloveso *ʿabada*.⁷¹ Ve smyslu dotýkání se země čelem se používá sloveso *sadžada*.⁷² Samotné slovo *ṣalát* znamená modlitba, nebo také modlení.⁷³ Analyzujeme-li rituální modlitbu *ṣalát*, odhalíme, že nejde pouze o fyzické pohyby či nicotné deklamování Koránu. Jde o duchovní rozjímání, náboženskou věrnost a osobní růst každého jedince. Tyto veškeré elementy jsou shrnuty v jednom aktu, a to právě v modlitbě. Jde hlavně o posílení kázně a vůle, chránění před hříchem a opuštěním správné cesty, směřování k vnitřnímu míru a stabilitě. Dále rozvoji trpělivosti, naděje, důvěry, připomínání si Stvořitele a Jeho dobroty. A v neposlední řadě výraz díky Alláhu a vážnosti k Němu.⁷⁴

Dalším slovem pro modlitbu je slovo *duʿáʿ*.⁷⁵ Nejedná se však o běžnou rituální modlitbu jako *ṣalát*, nýbrž jde o modlitbu prosebnou. Zatímco rituální modlitba se provádí za účelem velebení Boha a je projevem odevzdání se do Boží vůle, *duʿáʿ* není předmětem žádných rituálních předpisů a spadá tak do naprosto jiného, soukromého duchovního světa věřícího člověka.⁷⁶

⁶⁸ Jones, L. (ed.) (2005): *Gale Encyklopedia of Religion*. Str. 8054.

⁶⁹ صلاة

⁷⁰ صلى

⁷¹ عبد

⁷² سجد

⁷³ Bahbouh, Ch. (2011): *Česko-arabský slovník*. Str. 207-208.

⁷⁴ Abdalati, H. (2010): *Zaostřeno na islám*. Str. 89-90.

⁷⁵ دعاء

⁷⁶ Ostřanský, B. (2009): *Malá encyklopedie islámu a muslimské společnosti*. Str. 134.

4.2 Modlitba v Koránu a tradici

Stejně jako rituální očista je i modlitba v Koránu hojně zmiňována. Ačkoliv se Korán o modlitbě zmiňuje velice štedře, nejedná se vždy o modlitbu *ṣalát* tak, jak ji známe dnes. Její přesná podoba nebyla dána Koránem, ale vznikla až v rané muslimské komunitě na základu prorokova výkladu, tedy tradice. Pojem *ṣalát* se vyvíjel dokonce už za Muhammadova života. V raných mekkánských *súrách* se setkáme s pojmem *ṣalát* ve smyslu obecného uctívání. Ve 35. verši 8. *súry* Kořist je dokonce popsána modlitba nevěřících mekkánců: „*A modlitba nevěřících u chrámu sestává pouze z pískání a tleskání dlaněmi. Ochutnejte tedy trest za to, že byli jste nevěřící!*“⁷⁷ Korán také pojednává o modlitbě i v rámci jiných osob, než jsou muslimové. Což potvrzuje modlitbu jako jeden z nezákladnějších prvků víry. Například v 11. *ájě* v 66. *súře* Zákaz: „*A Bůh uvádí těm, kdož uvěřili, příklad ženy Faraónovy, když zvolala: „Pane můj, postav pro mne u Sebe v ráji příbytek a zachraň mne před Faraónem a jeho skutky a zachraň mne před lidem nespravedlivým.*“⁷⁸ Dále například v 62. *súře* Pátek ve verši 9. je zmíněna velká páteční modlitba: „*Vy, kteří věříte! Když voláno je k modlitbě v den páteční, pospíchejte vzpomínat Alláha a zanechte obchodování! To bude pro vás lepší, jste-li vědoucí.*“⁷⁹ V 17. *súře* Noční cesta ve verši 110. je připomínána povinnost chválit a velebit Boha: „*Rci: Vzyvejte Boha či vzyvejte Milosrdného, a ať již jej nazýváte jakýmkoliv jménem, Jemu náleží jména nejkrásnější. S při modlitbě své nemluv ani příliš nahlas, ani příliš potichu, nýbrž hledej mezi obojím cestu střední!*“⁸⁰ 29. *súra* Pavouk zase nabádá k dodržování modlitby ve 45. *ájě* : „*Dodržuj modlitbu, vždyť modlitba odvrací od nemravnosti a věcí zavrženíhodných! Vzpomínání pak Alláha je povinností a Alláh dobře ví, co děláte.*“⁸¹ 2. *súra* Kráva pak připomíná ve 43. verši podstatu pěti pilířů: „*Dodržujte*

⁷⁷ Hrbek, I. (2007): *Korán*. Str. 207.

⁷⁸ Hrbek, I. (2007): *Korán*. Str. 639.

⁷⁹ Hrbek, I. (2007): *Korán*. Str. 630.

⁸⁰ Hrbek, I. (2007): *Korán*. Str. 328.

⁸¹ Hrbek, I. (2007): *Korán*. Str. 446.

*modlitbu, rozdávejte almužnu a sklánějte se s těmi, kdož se sklánějí.*⁸²

V tradici pojednává o modlitbě například tento *hadíth*, který připomíná, jak je důležité dodržovat modlitební směr: „*Vyprávěl Ibn Abbás: Když Prorok vstoupil do ka'by, vzýval Alláha u každé z jejích stěn a nemodlil se, dokud z ní nevyšel ven, a tváří ke Ka'bě se pomodlil modlitbou o dvou rak'ách a řekl, Toto je qibla.*“⁸³ O závaznosti *qibly* skvěle vypovídá i následující *hadíth*: „*Vyprávěl Džábir: Posel Boží se modlival při jízdě na své velbloudici, kamkoliv se obrátila, a kdykoliv se chtěl pomodlit modlitbou povinnou, sesedl a modlil se podle qibly.*“⁸⁴ Tradice hovoří i o společné modlitbě *šalátu al-džumu'a*: „*Vyprávěl Abú Hurajra: Prorok pravil: „Společná modlitba je pětadvacetkrát lepší než modlitba o samotě doma nebo na tržišti, neboť provede-li člověk očistu a vykoná-li ji správně a vydá se do mešity za jediným účelem, modlit se, pak s každým krokem směrem k mešitě povyšuje ho Alláh za odměnu o stupeň a škrta hříchy, jichž se dopouští před vstupem do mešity. Po vstupu do mešity pak je považován za modlícího se, dokud na modlitbu čeká, a andělé prosí u Alláha za to, aby mu odpustil, a opakují: „Ó Bože, budiž k němu milosrdný, ó Bože! Odpusť mu, dokud sedí v místě modliteb a nepouští větry.*“⁸⁵

4.3 Podmínky pro vykonání modlitby

Jak již bylo zmíněno ve druhé kapitole, rituální modlitba *šalát* je jedním z pěti pilířů islámské víry. Musí ji vykonávat každý zbožný, dospělý a duševně zdravý muslim pětkrát denně. Z povinnosti modlit se jsou tedy vyňaty děti, ženy v období menstruace, porodu nebo šestinedělí a duševně či fyzicky nemocní lidé. Pokud tento pokyn nedodrží, provedl člověk hřích a významný přestupek.⁸⁶ Modlitba je

⁸² Hrbek, I. (2007): *Korán*. Str. 24.

⁸³ svazek 1, kniha 8, *hadíth* 391

⁸⁴ svazek 1, kniha 8, *hadíth* 393

⁸⁵ svazek 1, kniha 8, *hadíth* 499

⁸⁶ Mendel, M. (2016): *Muslimové a jejich svět*. Str. 119.

splněna pouze za předpokladu, že věřící dostal určitých podmínek. Věřící muslim musí provést rituální očistu, podrobně rozepsanou v předchozích kapitolách a musí mít již zmíněný čistý a náležitý oděv. Pro muže je to zakrytí od pupku ke kolenům, pro ženu zahalení všeho, krom obličeje, rukou po zápěstí a nohou ke kotníkům. Čisté místo, kdy se nemusí jednat výhradně o mešitu, ale lze ji provést i na jiných místech. Na těchto místech jako například v práci či na veřejném prostranství využívají lidé modlitebních koberečků *sadždžáda*.⁸⁷ Dodržení modlitebního směru ke *qible*,⁸⁸ tedy ke *Ka'bě*⁸⁹ v Mekce, musí mít zbožné předsevzetí a v neposlední řadě musí dodržet modlitební časy.⁹⁰

4.4 Druhy modliteb

Rituální modlitbu lze rozdělit do několika možných kategorií. V první řadě je možné je rozdělit podle modlitebních časů a na povinné *fard*⁹¹ a dobrovolné *sunna*.⁹² Podle povinnosti vykonání dělíme modlitbu na povinnou, potvrzenou tradicí nepovinnou a nepotvrzenou tradicí též nepovinnou. Povinná modlitba *fard* je modlitba pohřební, shromáždění v pátek odpoledne pro muže a samozřejmě pět povinných modliteb denně. Potvrzená tradice jsou modlitby dobrovolné, které většinou doprovázejí modlitby povinné. Prorok Muhammad je prováděl pravidelně. Spadají sem i modlitby během některých muslimských svátků. Nepotvrzená tradice obsahuje zbylé nepovinné modlitby kdykoliv během dne či noci.⁹³

Dle modlitebních časů dělíme modlitbu na ranní *šalátu 'l-šubh*⁹⁴ nebo také *šalátu 'l-*

⁸⁷ سجادة

⁸⁸ القبلة

⁸⁹ الكعبة

⁹⁰ Křikavová, A., Mendel, M., Müller, Z. (1990): *Islám, ideál, skutečnost*. Str. 100-102.

⁹¹ فرض

⁹² سنة

⁹³ Abdalati, H. (2010): *Zaostřeno na islám*. Str. 81.

⁹⁴ صلاة الصبح

*fadžr.*⁹⁵ Tu lze provést v libovolnou dobu mezi rozedněním a východem slunce. S tím souhlasí všechny *mazhaby* kromě *málikíji*. Ta ji vyžaduje vykonat dvakrát. Poprvé od svítání do doby, kdy nejsou rozpoznat lidské tváře. A podruhé od okamžiku, kdy jde obličej rozpoznat do východu slunce. Polední modlitbu *šalátu 'l-zuhr*⁹⁶ je možno vykonat kdykoliv od okamžiku, kdy je slunce nejvýše na obloze. V tom se právní školy shodují. Liší se však v délce jejího trvání, které se odvíjí od začátku modlitby odpolední *šalátu 'l-^časr.*⁹⁷ Podle *hanafíji* a *šáfí^číji* začíná v okamžiku, kdy je délka předmětu delší, než předmět samotný. Pro *hanafíju* nastává tehdy, když je stín objektu dvakrát takový jak tento objekt. U *málikíji* lze vykonat buď za běžných okolností, kdy je stín delší než předmět. Nebo pro osobní potřebu od doby, kdy začíná zapadat slunce do okamžiku, než úplně zapadne. Pro všechny školy však platí, že odpolední modlitbu lze vykonat do západu slunce. Modlitbu po západu slunce *šalátu 'l-maghrib*⁹⁸ lze provést kdykoliv od západu slunce do okamžiku, kdy zmizí poslední červánky. To platí pro všechny *mazhaby* vyjma *málikíji*. Podle ní se musí modlitba vykonat neprodleně po západu slunce. A jako poslední je modlitba noční *šalátu 'l-^čišá',*⁹⁹ ta se provádí v době od zmizení červánků a měla by být dokončena před půlnocí. Tuto dobu však lze za nutných okolností prodloužit až do východu slunce. Jediná *málikíja* možnost prodloužení nepřipouští. V tyto časy se koná svolání k modlitbě *azán*, které provádí svolávající *muezzin.*¹⁰⁰

⁹⁵ صلاة الفجر

⁹⁶ صلاة الظهر

⁹⁷ صلاة العصر

⁹⁸ صلاة المغرب

⁹⁹ صلاة العشاء

¹⁰⁰ Bahbouh, Ch., Fleissig, J., Raczyński, R. (2008): *Encyklopedie islámu*. Str. 189-190.

4.5 Postup modlitby

Rituální modlitba se skládá z přesně a striktně formulovaných pohybů a souhrnu slov. Význam modlitby dosvědčuje i fakt, že súra *Al-Fátiha*¹⁰¹ „otvíratelka knihy“ se odříkává v rámci každé *rakʿy*.¹⁰² K modlitbě se lidé shromažďují díky svolávání *azán*,¹⁰³ které vykonává svolávající *muezzin*¹⁰⁴ ve směru ke *qible*. Zvedá směrem k uším obě ruce a nahlas vyslovuje čtyřikrát podle všech škol kromě *málikíji*, pro ni pouze dvakrát „*Alláhu akbar*“.¹⁰⁵ V pronášení ostatních slov se právní školy v počtu nerozcházejí. Dále dvakrát „*Ašhadu an lá iláha illaʿlláh*“,¹⁰⁶ opět dvakrát „*Ašhadu anna Muhammadan rasúluʿlláh*“,¹⁰⁷ poté dvakrát otáčí obličej doprava se slovy: „*Hajja ʿala s-saláh*“,¹⁰⁸ následně otáčí obličej dvakrát doleva se slovy: „*Hajja ʿalaʿ l-faláh*“,¹⁰⁹ potom dvakrát vysloví „*Alláhu akbar*“¹¹⁰ a na konec jedenkrát řekne: „*Lá iláhá illáʿlláh*“.¹¹¹ Při modlitbě ranní se ještě přidává následující věta: „*As-salátu chajrun minaʿn-naum*“.¹¹² ¹¹³ V českém jazyce tedy: „*Alláh je největší. Dosvědčuji, že není boha kromě Alláha. Dosvědčuji, že Muhammad je Alláhův posel. Pospěšte k modlitbě. Modlitba je lepší než spánek, pouze u ranní modlitby. Pospěšte k úspěchu. Alláh je největší. Není boha kromě Alláha.*“¹¹⁴ ¹¹⁵ *Azán* je pro *hanafíju* a *šafiʿíju* platný i bez *níji*, ostatní školy ji vyžadují. Pro veškeré školy vyjma *hanbalíji* je

¹⁰¹ الفاتحة

¹⁰² ركعة

¹⁰³ اذان

¹⁰⁴ مؤذن

¹⁰⁵ Maghniyyah, A. M. J.: *Prayer (Salat) According to Five Islamic Schools of Law*.

¹⁰⁶ Abdalati, H. (2010): *Zaostřeno na islám*. Str. 85.

¹⁰⁷ Tamtéž

¹⁰⁸ Tamtéž

¹⁰⁹ Tamtéž

¹¹⁰ Tamtéž

¹¹¹ Tamtéž

¹¹² الصلاة جبر من النوم

¹¹³ Abdalati, H. (2010): *Zaostřeno na islám*. Str. 86.

¹¹⁴ الله اكبر. اشهد ان الا اله الا الله. اشهد ان محمدا رسول الله. حى على الصلاة. حى على الفلاح. الله اكبر. لا اله الا الله.

¹¹⁵ Abdalati, H. (2010): *Zaostřeno na islám*. Str. 85.

nutné, aby svolávání probíhalo v arabském jazyce.

Po *azánu* se věřícím nechá několik okamžiků na shromáždění a přípravu k modlitbě. Před jejím vykonání proběhne oznámení *iqáma*.¹¹⁶ V pronášení *iqáma* se na rozdíl od *azánu* jednotlivé *mazhaby* rozcházejí v počtu opakování. Až na dva rozdíly se vyslovuje *iqáma* stejně jako *azán*. Odřikává se tišeji a pohotověji a po páté větě se pronáší jiná slova. První slova „*Alláhu akbar*“ vyslovuje jediná *hanbalíja* čtyřikrát, ostatní pouze dvakrát. Následující čtyři fráze opakuje *hanafíja* dvakrát, ostatní školy pouze jednou.¹¹⁷ Ihned po páté větě „*Pospěšte k úspěchu*“ je dvakrát řečena věta „*Qad qámati's-salát*.“¹¹⁸ „*Modlitba začíná*“¹¹⁹ pro všechny kromě *málikíji*, podle té pouze jedenkrát. Ve zbylých krocích se školy nerozcházejí.¹²⁰

Rituální modlitba se skládá z několika cyklů - *rak'a*. Modlitby mají buď dva cykly, tři nebo čtyři. Jednotlivé modlitby mají dobrovolné a povinné cykly. Oba díly se provádí stejně, avšak je nutné při prohlašování zbožného úmyslu upřesnit, o který z nich se jedná. Během dobrovolné modlitby se pasáže z Koránu deklamují v duchu. Zatímco při povinné modlitbě tyto pasáže recituje *imám* nahlas. *Imám* je považován za vůdce muslimské komunity a vede modlitbu. Ranní modlitba se vykonává následovně.

Po vykonání rituální očisty stojí věřící muslim ve vzpřímené poloze *qijám*,¹²¹ ve směru *qibly*. Zdvihne obě ruce s otevřenými dlaněmi tak, aby se dotýkaly ušních boltců. Recitace musí probíhat v arabském jazyce, jediná *hanafíja* to nevyžaduje.¹²² Člověk pronese *takbír*,¹²³ tedy slova „*Alláhu akbar*“ „*Bůh je převeliký*“.¹²⁴ Takto to platí pro *málikáju* a *hanbalíju*. *Šáfí'íja* akceptuje i „*Alláhu'l-akbar*“¹²⁵ a *hanafíja* i

¹¹⁶ اقامة

¹¹⁷ Maghniyyah, A. M. J.: *Prayer (Salat) According to Five Islamic Schools of Law*.

¹¹⁸ قد قامت الصلاة

¹¹⁹ Abdalati, H. (2010): *Zaostřeno na islám*. Str. 86.

¹²⁰ Maghniyyah, A. M. J.: *Prayer (Salat) According to Five Islamic Schools of Law*.

¹²¹ قيام

¹²² Maghniyyah, A. M. J.: *Prayer (Salat) According to Five Islamic Schools of Law*.

¹²³ تكبير

¹²⁴ Abdalati, H. (2010): *Zaostřeno na islám*. Str. 86.

¹²⁵ Maghniyyah, A. M. J.: *Prayer (Salat) According to Five Islamic Schools of Law*.

synonymní slova. Tím člověk vstupuje do stavu zasvěcení *ihrám*.¹²⁶ Poté ve vzpřímeném postoji obejmě pravou rukou levou ruku v oblasti břicha. Přesná poloha rukou se u jednotlivých právních škol nepatrně liší. Podle *hanbalíji* má modlící muž nebo žena ruce přes sebe na podbřišku, tudíž pod pupkem. Podle *hanafíji* jsou ruce pod pupkem pouze u mužů, kdežto u žen mají být ruce na prsou. *Šafi'íja* předepisuje ruce nad pupkem, tedy pod hrudníkem pro obě pohlaví. Zatímco *málíkíja* předepisuje pro obě pohlaví polohu rukou přesně na pupku.¹²⁷ Tato poloha se nazývá *wuqúf*.¹²⁸ Člověk se dívá před sebe přibližně jeden až jeden a půl metru tam, kde se dotkne čelem země při prostraci. Prostrace je pozice, při které člověk poklekne a dotýká se čelem země. Než začne deklamovat první súru, pronese v nitru větu „*A'udhu bi-lláhi mina'š-šajtáni'r-radžím*“¹²⁹ „U Alláha hledám útočiště před ďáblem prokletým“.¹³⁰ Následně začne recitovat první súru k Koránu *Al-Fátihu*, „*otvíratelku knihy*“ a jakoukoliv další vybranou súru. Súra *Al-Fátíha* zní: „*Bismi'lláhi'r-rahmání'r-rahím. Al-hamdu li-lláhi rabbi'l-álamín; ar-rahmání'r-rahím; máliki jaumi'd-dín; ...*“¹³¹ „Ve jménu Boha milosrdného, slitovného. Chvála Bohu, Pánu lidstva veškerého, Milosrdnému, Slitovnému, vládci dne soudného! ...“.¹³² Po skončení recitace a opětovném pronesení slov „*Alláhu akbar*“ následuje předklon s dlaněmi na kolenou *rukú'*.¹³³ Pokud si věřící na kolena nedosáhne je pouze v předklonu. Podle všech škol kromě *hanafíji* musí člověk sestávat v této poloze bez jakéhokoliv pohybu.¹³⁴ Věřící potichu říká „*Subhána rabbija'l-ázím*“.¹³⁵ „*Sláva mému Pánu nesmírnému*“,¹³⁶ které opakuje třikrát. Pokračuje vzpřímením,

¹²⁶ احرام

¹²⁷ Auský, J. (2011): *Modlitba v islámu*. Str. 30.

¹²⁸ وقوف

¹²⁹ اعوذ بالله من الشيطان الرجيم

¹³⁰ Abdalati, H. (2010): *Zaostřeno na islám*. Str. 87.

¹³¹ بسم الله الرحمن الرحيم. الحمد لله رب العالمين. الرحمن الرحيم. ملك يوم الدين.

¹³² Hrbek, I. (2007): *Korán*. Str. 10.

¹³³ ركوع

¹³⁴ Maghniyyah, A. M. J.: *Prayer (Salat) According to Five Islamic Schools of Law*.

¹³⁵ سبحان ربي العظيم

¹³⁶ Abdalati, H. (2010): *Zaostřeno na islám*. Str. 87.

tato pozice je jmenuje *tasmi'*,¹³⁷ kdy má modlící připažené ruce se slovy: „*Sami' a l-láhu liman hamidah; rabbaná wa laka l-hamd.*“¹³⁸ „Vyslyš Alláhu toho, kdo Ho chválí, Pane náš, buď ti chvála“.¹³⁹ Polohu *tasmi' hanafíja* nevyžaduje, může přejít rovnou k prostraci. Zbylé *mazhaby* po vzpřímené poloze pokračují se slovy „*Alláhu akbar*“ k vykonání prostrace. Přitom se dotýká země čelem, oběma rukama, koleny a chodidly. Během prostrace, která se nazývá *sudžúd*¹⁴⁰ se pronáší třikrát tato slova „*Subhána Rabbija l-A'lá*“¹⁴¹ „*Buď sláva Pánu Nejvyššímu*“.¹⁴² Při dotýkání se čela se zemí je pro *hanbalíju* povinné, aby se země dotýkal i nos. Ostatní toto nevyžadují. Znovu pronese slova „*Alláhu akbar*“ a přesune se do polohy v sedě *džulús*, kdy má ruce na kolenou. Následuje znovu prostrace, která se vykoná stejně jako předešlá. *Hanafíja* opět nevyžaduje provedení pozice *džulús* mezi prostracemi. Stejně jako u předešlého kroku. Tímto se ukončí první cyklus modlitby.

Se slovy „*Alláhu akbar*“ započne druhý cyklus a věřící muslim se opět vrací do vzpřímené polohy. Opět se recituje *Al-Fátíha* a libovolný úryvek z Koránu. Při druhém předklonu, vzpřímením se a prostraci se mění pouze recitace na polohu *džulús*.¹⁴³ Deklamuje se dvakrát *tašahhud*. Poprvé ho všechny *mazhaby* recitují povinně kromě *hanbalíji*. Pro ni spadá do kategorie *wádžib*.¹⁴⁴ *Wádžib* můžeme rozumět cosi mezi povinnou modlitbou a dobrovolnou.¹⁴⁵ Podruhé je *wádžib* pro *šafi'íju* a *hanbalíju*, pro *málíkíju* a *hanafíju* povinný. *Hanafíja* deklamuje *tašahhud* takto: „*At-tahijátu lilláh wa s-salawátu wa t-tajjibát. As-salámu alajkum ajuhá n-nabí wa rahmatu lláhi wa barakátuhu. ...*“¹⁴⁶ „*Pozdravy, modlitby a vše dobré pro Alláha; mír a milosrdenství Alláha a Jeho požehnání s tebou, proroku Alláha, mír*

¹³⁷ تسمى

¹³⁸ سمع الله لمن حمده ربنا ولك الحمد

¹³⁹ Abdalati, H. (2010): *Zaostřeno na islám*. Str. 87.

¹⁴⁰ سجود

¹⁴¹ سبحان ربي الاعلى

¹⁴² Abdalati, H. (2010): *Zaostřeno na islám*. Str. 88.

¹⁴³ Umar, M. (2011): *How to Pray: A Step by Step Guide to Prayer in Islam*. Str. 21.

¹⁴⁴ Maghniyyah, A. M. J.: *Prayer (Salat) According to Five Islamic Schools of Law*.

¹⁴⁵ Bearman, P. J. (1995): *Encyklopaedia of Islam*. Str. 930.

¹⁴⁶ التحيات الله و الصلوات والطيبات السلام عليكم أيها النبي ورحمه الله و بركاته

s námi a se všemi zbožnými služebníky Alláha. ...“.¹⁴⁷ Málíkíja takto: „At-tahijátu lilláh az-zakijátu lilláh at-tabijátu as-salawátu lilláh ...“^{148 149} Šáfíjja následovně: At-tahijátu al-mubáarakatu as-sawátu at-ta’íbatu li-l-láh ...“^{150 151} Hanbalíja deklamuje *tašahhud* takto: „At-tahijátu lilláhi wa’s-salawátu wa’t-tajjibátu’s-salámu ...“^{152 153} Na konci druhého cyklu otočí obličej doprava a vyřkne slova „As-salámu ^calajkum wa rahmatu’lláh“¹⁵⁴ „Mír budiž s vámi a milost Alláhova“.¹⁵⁵ Poté otočí obličej doleva a opakují se tatáž slova. Tato poloha se nazývá *taslím*.¹⁵⁶ Pro *hanafíju* není toto zakončení povinné. Dle ostatních škol spadá do kategorie *wádžib*. Tímto se u konce ranní modlitby sestává ze dvou cyklů.¹⁵⁷ Průběh všech ostatních denních modliteb se vykonává u jednotlivých *mazhabů* podle tohoto vzoru.

Polední modlitba se na rozdíl od ranní skládá ze čtyř cyklů. Ty se provádí plynule bez přerušování. První dva cykly se vykonají stejně jako při modlitbě ranní. S nepatrným rozdílem, že *Al-Fátiha* a libovolný úryvek z Koránu se přeřikají pouze v duchu, ne nahlas. Při vykonávání *tašahhud* během druhého cyklu se recituje pouze první část. Poté se se slovy „Alláhu akbar“ přesune do polohy vzpřímené. U třetího cyklu se ve vzpřímené poloze deklamuje pouze první súra, jinak se proces opakuje. Po ukončení třetí *rak^c* se věřící muslim zvedne do polohy stání okamžitě po ukončení prostrace se slovy „Alláhu akbar“, a pokračuje čtvrtým cyklem, který je totožný jako *rak^c* a třetí. Po druhém dotyku obličej se zemí zůstane osoba v sedící poloze a recituje celý *tašahhud*. K zakončení modlitby se opět pronese pozdrav míru Bohu vpravo i vlevo.

¹⁴⁷ Maghniyyah, A. M. J.: *Prayer (Salat) According to Five Islamic Schools of Law*.

¹⁴⁸ التحيات لله الزاكيات لله الطيبات الصلوات لله

¹⁴⁹ Tamtéž

¹⁵⁰ التحيات المباركات الصلوات الطيبات لله

¹⁵¹ Tamtéž

¹⁵² التحيات لله الصلوات و الطيبات السلام

¹⁵³ Tamtéž

¹⁵⁴ السلام عليكم و رحمت الله

¹⁵⁵ Abdalati, H. (2010): *Zaostřeno na islám*. Str. 88.

¹⁵⁶ تسليم

¹⁵⁷ Maghniyyah, A. M. J.: *Prayer (Salat) According to Five Islamic Schools of Law*.

Odpolední modlitba *ṣalātu'l-^caṣr* se provádí stejně jako modlitba polední. Sestává tedy ze 4 *rak^ca*.

Modlitba po západu slunce se sestává ze tří cyklů. Po nich mohou proběhnout ještě dva dobrovolné díly. Večerní modlitba je stejná, jako dvě předešlé s nepatrnými rozdíly. V prvních dvou cyklech se deklamuje první súra *Al-Fātiha* nahlas, nikoliv v duchu. Je zde vynechám čtvrtý cyklus. Do konečné polohy sezení se tedy věřící muslim posadí už na konci třetího cyklu a recituje *tašahhud*. Modlitba se znovu zakončí pozdravem.¹⁵⁸

Večerní modlitba se skládá ze čtyř povinných *rak^ca*. Mohou po nich přijít i dva dobrovolné cykly a tři cykly *witr*. U této modlitby vedou právní školy spory. Podle *hanafiji* spadá modlitba *witr* do kategorie *wádžib*. U zbylých právních škol patří tato modlitba do kategorie *sunna*. Během prvních dvou cyklů se Korán recituje hlasitě. Ostatní úkony ve večerní modlitbě jsou identické jako v modlitbě polední a odpolední. Tři dobrovolné díly *witr* se až na dva rozdíly vykonávají totožně jako modlitba po západu slunce. Po „*otvíratelce knihy*“ se ve třetím cyklu deklamuje navíc další súra z Koránu. Druhým rozdílem je vzpřímení se po poloze *rukú^c* opět ve třetím cyklu. Většinou se vysloví prosba Bohu o náležité vedení, ochranu a velebí Ho. Jsou i další rozdílné názory na vykonání *witru*.¹⁵⁹

Právní školy se neshodují v počtu *rak^c* vykonaných dobrovolně. Podle *šáfí'iji* by nepovinných cyklů mělo být jedenáct. Dva před ranní modlitbou, dva před polední modlitbou a dva po ní. Dva před modlitbou po západu slunce a stejně tak u modlitby noční. Jedna dobrovolná *rak^ca* se vykonává samostatně a nazývá se *al-watira*. *Hanbalíja* má těchto cyklů deset. Opět dva před ranní modlitbou, dva před a dva po polední modlitbě. U západu slunce a noční modlitby se shoduje s *šáfí'ijou*. *Hanafíja*

¹⁵⁸ Saqib, M. A. K. (1997): *A Guide to Salat*.

¹⁵⁹ Bearman, P. J. (1995): *Encyklopaedia of Islam*. Str. 930.

má dva dobrovolné cykly před modlitbou ranní a čtyři před modlitbou polední a dvě po ní. *Málikíja* nemá žádné fixní číslo pro počet nepovinných *rak*^c.¹⁶⁰

Jak bylo již zmíněno, modlitba je platná pouze splní-li věřící muslim určité podmínky. Avšak může dojít i k jejímu znehodnocení v průběhu jejího konání. Tyto podmínky jsou velice úzce spjaty se znehodnocením rituální očisty. Tedy únik krve nebo hnisu, flatulence či jiné vyměšování. Dále pokud se odvrátí od směru Mekky, odhalí-li se jiná část lidského těla než je povolena nebo dojde k záměně pořadí úkonů či recitovaného verše Koránu. Pokud věřící během modlitby pije nebo konzumuje potraviny. Modlitbu je také zakázáno konat přesně v době východu a západu slunce, nebo pokud je slunce přímo na vrcholu. Ke znehodnocení dojde i za předpokladu, že modlíci nedodrží modlitební čas. Dále samozřejmě u žen, pokud procházejí již zmíněnou menstruací nebo šestinedělím. A zajisté ve stavu jakékoliv rituální nečistoty.¹⁶¹

4.6 Jiné rituální modlitby

Pro jiné rituální modlitby platí stejné předpisy jako pro modlitbu *ṣalát*. Také se skládají z důsledně určeného počtu *rak*^c. Tyto modlitby mohou být pronášeny při zvláštních příležitostech nebo jsou vykonány dobrovolně k modlitbám předepsaným. První z nich je například modlitba *ṣalátu 'l-ḍuḥá*,¹⁶² která je podobná modlitbě ranní. Je možno ji vykonat od uplynutí přibližně hodiny a půl po východu slunce až do dvanácté hodiny v poledne. Sestává ze dvou *rak*^c. Další příklad je modlitba *ṣalátu 'l-tahadžžud*,¹⁶³ která se provádí po uplynutí půlnoci. Mezi jiné rituální modlitby patří modlitba skupinová *džama'a*,¹⁶⁴ kterou vede *imám*. Žádný

¹⁶⁰ Maghniyyah, A. M. J.: *Prayer (Salat) According to Five Islamic Schools of Law*.

¹⁶¹ Bahbouh, Ch., Fleissig, J., Raczyński, R. (2008): *Encyklopedie islámu*. Str. 196.

¹⁶² صلاة الضحى

¹⁶³ صلاة التهجد

¹⁶⁴ جمعة

modlíci by neměl *imáma* předbíhat nebo se naopak moc opožďovat. Pohyby věřícího by měly plynule následovat, jinak je modlitba neplatná. Potom podobně páteční modlitba *šalátu 'l-džumu^ca*.¹⁶⁵ Té by se měly povinně účastnit všichni způsobilí muži, pokud možno v mešitě, pro ženy není povinná. *Šalátu 'l-džumu^ca* se provádí společně za přítomnosti *imáma*. Právní školy se rozcházejí v počtu lidí nutných k vykonání páteční modlitby. Pro *hanafiju* jsou to minimálně čtyři lidé včetně *imáma*. Podle *hanbalíji* a *šáfí'íji* musí modlitbu provádět přinejmenším čtyřicet věřících mužů. Pro *málíkiju* je závazných minimálně dvanáct lidí. Provádí se v čase polední modlitby a také ji nahrazuje. Po *azánu* následuje kázání *chuṭba*.¹⁶⁶ Modlitba sestává ze dvou povinných *rak^c* pod vedením *imáma*, zbývající dobrovolné cykly věřící vykoná sám. Páteční modlitba není pouze rituální, ale též společenská událost.¹⁶⁷

Při příležitosti různých svátků *šalátu 'l-^cíd*.¹⁶⁸ Stejně jako páteční modlitba mají i tyto povahu výročního shledání muslimů. Sváteční modlitby jsou z více hledisek ojedinělé. Jedinečnost těchto modliteb tkví v tom, že každý svátek je dnem vítězství, sklizně, vzpomínání, poděkování a vděčnosti Bohu, odpuštění a dnem míru. Tyto modlitby sestávají ze dvou cyklů pronášených nahlas. Provádí se v čase modlitby ranní, tedy jí nahrazují a konkrétně je samé nahradit nelze. Nepředchází jim ani *azán*, ani *iqáma*, avšak člověk vícekrát vyřkne *takbír* na začátku modlitby. Pro ženy jsou tyto modlitby doporučeny. První z nich je modlitba Svátku oběti *'l-aḏḥá*.¹⁶⁹ Ta se vykonává v desátém dni posledního měsíce muslimského kalendáře. Je to den, kdy věřící muslimové ukončují pouť *hadždž*. Do několika dnů od této modlitby by měla následovat oběť v podobě zvířete, která může být následně zkonsumována. Druhá je modlitba ke Svátku ukončení půstu *'l-fiṭr*.¹⁷⁰ Připadá na první den desátého měsíce muslimského kalendáře, kterému předchází postní měsíc

¹⁶⁵ صلاة الجمعة

¹⁶⁶ خطبة

¹⁶⁷ Bearman, P. J. (1995): *Encyklopaedia of Islam*. Str. 930.

¹⁶⁸ صلاة العيد

¹⁶⁹ عيد الاضحى

¹⁷⁰ عيد الفطر

ramadán.¹⁷¹ Ke svátečním modlitbám lze ještě doplnit modlitbu *taráwih*¹⁷² probíhající během celého měsíce *ramadánu*. Jedná se o takzvanou modlitbu s přestávkami. Skládá se z dvaceti *rak*^c, kdy po každém čtvrtém cyklu následuje přestávka. Věřící ji vykonávají po modlitbě noční.

Za další zajímavou sváteční modlitbu je možné také považovat modlitbu *šalátu 'l-istiská'*.¹⁷³ Jedná se o modlitbu prosící o příchod deště. Jedná se o společnou modlitbu probíhající pod širým nebem. Skládá se ze dvou cyklů jimž následuje kázání o dvou částech. Po dokončení kázání koná *imám* symbolická gesta směrem k Mekce a prosí o příchod deště. Ostatní modlíci po něm toto gesto opakují. V tísnivé situaci lze vykonat modlitbu v nouzi *šalátu 'l-ḥádža*¹⁷⁴ o čtyřech až dvanácti *rak*^cách. Koná se po modlitbě noční.¹⁷⁵ Následující specifická modlitba je například během zatmění měsíce nebo slunce. Modlitba během zatmění slunce se nazývá *šalátu 'l-kusúf*¹⁷⁶ a během zatmění měsíce *šalátu 'l-chusúf*.¹⁷⁷ Tato modlitba se skládá ze dvou cyklů a věřící ji provádí společně v mešitě. *Rak*^cy jsou na rozdíl od normální modlitby mírně rozdílné. Modlíci zůstává delší dobu v poloze v předklonu *rukú*^c i následné poloze *tasmí'* ve vzpřímení před prostrací. Takto sestávají obě *rak*^cy.¹⁷⁸

Dále modlitba pohřební *šalátu 'l-džaníza*,¹⁷⁹ která není povinná pro jednotlivce, nýbrž pro celou komunitu lidí. Avšak stačí, když ji vykonají pouze někteří lidé z příslušného společenství. Od všech ostatních výše uvedených modliteb se odlišuje v tom, že se během ní neprovádějí *rak*^cy. Na začátku *šalátu 'l-džanáza* se postaví *imám* směrem ke *qible* vedle rituálně omytého a přikrytého zesnulého člověka. Ostatní přítomní se jako u jiných modliteb postaví za něj do řady. *Imám* následně

¹⁷¹ رمضان

¹⁷² تراويح

¹⁷³ صلاة الاستسكى

¹⁷⁴ صلاة الحاجة

¹⁷⁵ Hughes, P. T. (1895): *Dictionary of Islam*. Str. 561.

¹⁷⁶ صلاة الكسوف

¹⁷⁷ صلاة الخسوف

¹⁷⁸ Bearman, P. J. (1995): *Encyklopaedia of Islam*. Str. 931.

¹⁷⁹ صلاة الجنائزة

čtyřikrát pronese *takbír*, poté čte vybrané texty z Koránu. Pak druhou část *tašahhudu* a následně modlitbu prosebnou *du^á* za zesnulého. *Du^á* se liší podle toho, zda je zesnulým muž, žena či dítě. Na konec se provede pozdrav napravo i nalevo. Přítomní potichu opakují slova za *imámem* a stojí se vzpřímené poloze s rukama v oblasti žaludku.¹⁸⁰ Pohřební modlitba se pronáší u těla zesnulého v mešitě nebo i u něj doma.¹⁸¹ Avšak mohou nastat i případy, kdy tělo chybí nebo se modlitba provádí na vícero místech zároveň, například u důležitých osob. Tato modlitba se provádí pouze jednou a po jejím vykonání se spustí tělo, pokud je tedy přítomno do hrobu. Tělo je položené na pravý bok a obličej má otočený k Mekce. Islámské právo se zabývá tím, za jakých okolností by měla být pohřební modlitba zesnulému upřena. Jednotlivé právní školy se v hodnocení některých činů liší. Avšak se shodují v tom, že pokud věřící muslim spáchá sebevraždu, pohřební modlitba mu není upřena. I když se islám proti sebevraždě staví negativně a nesouhlasí s ní.¹⁸²

Mezi další příležitosti, kdy je člověku doporučeno vzpomenout na Boha patří narození dítěte, sňatek, při odchodu a návratu z domu, při řízení auta či vstupu na hřbitov. Pak při vstupu do člunu či letadla, nebo dokonce při pohledu do zrcadla. Během všech těchto příležitostí by měl věřící pamatovat na Alláha. Ve spojení s těmito okamžiky existují jisté modlitby, nicméně se nejedná o výše popsané modlitby rituální. Například předtím, než začne člověk jíst a pít, se říká: „*Bismi’l-lláhi wa ^áalá barakati’l-lláh.*“¹⁸³ „*Ve jménu Alláha a s požehnáním Alláha.*“. A po dokončení konzumace: „*Al-hamdu li’lláhi al-ladhí aṭ’amaná, wa saqáná, wa dža^áalaná muslimín.*“¹⁸⁴ „*Veškerá chvále patří Alláhu, který nám dal pokrm a nápoj a který z nás učinil muslimy.*“.¹⁸⁵

Pokud má věřící muslim v úmyslu opustit domov, za účelem vyjet osmdesát a více

¹⁸⁰ Bearman, P. J. (1995): *Encyklopaedia of Islam*. Str. 932.

¹⁸¹ Malecká, J. (2014): *Narození, svatba a pohřeb v sunnitském islámu*. Str. 175.

¹⁸² Bearman, P. J. (1995): *Encyklopaedia of Islam*. Str. 932.

¹⁸³ بسم الله و على بركة الله

¹⁸⁴ الحمد لله الذى اطعمنا وسقانا وجعلنا مسلمين

¹⁸⁵ Abdalati, H. (2010): *Zaostřeno na islám*. Str. 99-100.

kilometrů, měl by povinné modlitby skládající se ze čtyř *rak^c* omezit pouze na dvě *rak^c*y. Tyto modlitby se nazývají *ṣalātu 'l-musáfir*.¹⁸⁶ Týká se to tedy modlitby polední, odpolední a večerní. Ranní modlitba a po západu slunce zůstávají nezměněné. Pokud se modlitba zkracuje, sjednotí se dohromady. Polední a odpolední modlitba se provede následně po sobě, v libovolnou dobu v časovém intervalu mezi polední a odpolední modlitbou. Taktéž učiní během modlitby večerní a po západu slunce. Modlitby se provedou okamžitě po sobě v časové úseku mezi nimi.¹⁸⁷ Stejně jako u věřících, kteří jsou na cestách je pomýšleno i na věřící účastníci se válečného tažení. Aby nedošlo k napadení armádního útvaru v čase modlitby, modlí se vojáci místo obvyklé modlitby modlitbou *ṣalātu 'l-chawf*.¹⁸⁸ Kdy se jedna jednotka modlí dvěma cykly, kdežto druhá jednotka vykonává službu. Poté se jednotky vymění. Určité zmírnění u uskutečňování modliteb se týkají i nemocných lidí. Jde o případy, kdy člověk není schopný fyzicky vykonat některou z modlitebních pozic. V takové situaci věřící muslim či muslimka plní modlitbu vsedě a modlitební pozice realizuje pouze v duchu. Avšak rituální očistu před modlením provést musí. Tato modlitba se nazývá *ṣalātu 'l-marīḍ*.^{189 190}

Pokud věřící muslim zmešká modlitbu v určitý čas, musí k tomu mít určitý důvod. Nevykonané modlitby musí nahradit každý věřící muž nebo žena. Vyjma žen v šestinedělí, během menstruace či lidí duševně nemocných, již zmíněných výše. Při kompenzaci modliteb, které člověk nestihl vykonat, musí být jejich provedení v původní podobě.¹⁹¹ Byla-li předtím modlitba omezena nebo v plném rozsahu, vykoná se v této podobě. Pouze podle *šáfi'íji* se musí zmeškané modlitby vykonat v její původní podobě, pokud byly zkráceny po návratu z cest. Je nutné dodržovat sled modliteb, které člověk nevykonal. Modlitba, která byla zmeškána jako první, by

¹⁸⁶ صلاة المسافرين

¹⁸⁷ Hughes, P. T. (1895): *Dictionary of Islam*. Str. 561.

¹⁸⁸ صلاة الخوف

¹⁸⁹ صلاة المريض

¹⁹⁰ Bearman, P. J. (1995): *Encyklopaedia of Islam*. Str. 932.

¹⁹¹ Saqib, M. A. K. (1997): *A Guide to Salat*.

se měla jako první také nahradit. Toto není nutné dodržovat, pokud je těchto modliteb přespříliš a věřící si nevzpomíná na jejich dataci. Není nezbytné jejímu dodatečnému vykonání dostát, pokud člověk nestihne provést modlitbu nynější a zameškanou v určeném čase. V takové situaci se první vykoná modlitba nynější a modlitba promeškaná se provede posléze. Každopádně by měl věřící vykonat nahrazení všech zmeškaných modliteb.¹⁹²

¹⁹² Abdalati, H. (2010): *Zaostřeno na islám*. Str. 69.

5 ZÁVĚR

Práce se zabývá rituální očištěním a modlitbou v islámu. Pokusila jsem se podrobně vyložit postup jednotlivých úkonů u čtyř sunnitských právních škol. Nalezneme spoustu detailů, ve kterých se různé právní školy neshodují. *Hanafíja*, jakožto nejliberálnější *mazhab*, nevyžaduje zbožný úmysl před provedením rituální očištění. V modlitbě některé kroky zjednodušuje, nebo dokonce úplně vypouští. Jako jediná také nevyžaduje *azán* a recitaci během modlitby v arabském jazyce. Což je pro ostatní sunnitské školy nepřijatelné.

Hanbalíja jako nejvíce konzervativní *mazhab* potvrzuje, že nedává prostor kompromisům. Vyžaduje dodržení směru omývání při malé očištění a je pro ni nutný *ghusl* pro přijetí víry. Na rozdíl od ostatních sunnitských právních škol k očištění pískem připouští pouze jemný prach a během modlitby musí být přesně dodrženy všechny kroky. Praktikování islámu podle *hanbalíji* je nejvíce restriktivní a člověk musí mít na paměti jednotlivé úkony.

Málíkíja a *šáfí'íja* na rozdíl od dvou výše zmíněných *mazhabů* nijak zvlášť nevyčnívají. Každá právní škola sice klasifikuje dílčí úkony rozdílně. Nicméně nenalezneme u nich žádné zvláštnosti, jako u již zmíněné *hanafíji* a *hanbalíji*.

Avšak nalezneme i prvky, ve kterých se různé právní školy shodují. Ať už v rituální modlitbě či očištění nacházíme shody v názorech jednotlivých *mazhabů*. Například se všechny právní školy shodnou na tom, že ať už *wudú'*, *ghusl* či *tajammum* se má vykonat od shora směrem dolů. Liší se pak v jednotlivých pohybech nebo směru omývání různých částí těla. Dále se shodují například na znečišťujících prvcích. Pouze k nim dodávají určitá upřesnění. Shodnou se i s modlitebními časy a vykonáním modlitby. Jen k nim mají opět určitá specifika. Je tedy jasné, že zde nalezneme určitý konsenzus.

V první kapitole jsem vypsala základní charakteristiku sunnitských právních škol. V dalších kapitolách jsem se zabývala *ṭahárou*. Vysvětlila jsem tento pojem obecně,

vypsala jsem vybrané *súry* z Koránu a *hadíthy*. Dále jsem vypsala nečisté objekty a prvky pro člověka. Následně popsala průběh malé očisty, velké očisty a očisty pískem u jednotlivých *mazhabů*. Ke konci první části práce jsem popsala očistu duševní. V druhé části práce jsem popsala pojem modlitby obecně, vybrala jsem verše z Koránu a výroky proroka Muhammada týkající se modlitby. Následně jsem vypsala podmínky pro vykonání modlitby u jednotlivých právních škol a porovnála průběh modlitby. V poslední kapitole jsem vypsala i jiné druhy nerituálních modliteb.

Tato bakalářská práce potvrzuje, že modlitba je pro muslimy nejfrekventovanější náboženskou povinností, ke které se pojí množství dalších rituálních předpisů. Počínaje podmínkou rituální čistoty tělesné i duševní. Konče důkladně stanovenou posloupností slov a pohybů. Modlitba se postupně vyvinula z aktu uctívání do dnešní podoby. Během vývoje islámu se změnil její průběh, jak je vidět ve vybraných *hadíthech*. Značný úsek příkazů týkajících se modlitby pochází od samotného proroka Muhammada. Na základě těchto tradic je každý muslim či muslimka povinen vykonávat během dne pět modliteb ve stanovený čas. V postavení směrem k Mekce, v čistém a přijatelném šatu, ve stavu rituální čistoty. Z těchto podmínek platných pro rituální modlitbu vycházejí i další druhy modliteb.

Přínosem práce je důsledný popis islámské modlitby a *ťaháry*, který je zaměřen na pohledy sunnitských právních škol. Jelikož česká literatura nenabízí takto pečlivé srovnání, ať už v rámci sunnitského nebo šíitského islámu, zásadní pro mne bylo, aby i člověk, který se v této problematice neorientuje, pochopil komplikovaný text s právními definicemi a arabskými výrazy.

ZDROJE:

Afraj, I. N.: *Have You Discovered Its Real Beauty?* K.F. National Library, 2007.

An-Nawawí, J.: *Zahrady spravedlivých*. Praha, AMS, 2008.

Al-Sheha, A. R. A. K.: *What Every Muslim Must Know About Purification*. 2007.

Auský, J.: *Modlitba v islámu*. 2011.

Badawy, K.: *Očištění duše*. [online]. 21.2. 2003 [cit. 2.4. 2018] Dostupné z: <http://www.islamweb.cz/kazani/kazani.php?cislo=27>

Bahbouh, Ch.: *Česko-arabský slovník*. Praha, Dar Ibn Rushd, 2011.

Bahbouh, Ch., Fleissig, J., Raczyński R.: *Encyklopedie islámu*. Praha, Dar Ibn Rushd, 2008.

Bearman, J. P. (ed.): *The Encyklopedia of Islam*. Leiden, Brill, 1995.

Brown, D. W.: *A New Introduction of Islam*. Singapur, Wiley-Blackwell, 2009.

Eliade, M.: *Pojednání o dějinách a náboženství*. Praha, Argo, 2004.

Farah, C. E.: *Islam*. New York, Barrons, 2003.

Hughes, P. T.: *Dictionary of Islam*. London, W. H. Allen & CO, 1895.

Hrbek, I.: *Korán*. Praha, AMS, 2007.

Kuscular, R.: *Cleanliness in Islam*. New Jersey, The Light, Inc., 2007.

Křikavová, A., Mendel, M., Muller, Z.: *Islám, ideál, skutečnost*. Praha, Panorama, 1990.

Jones, L. (ed.): *Encyklopedia of Religion*. Detroit, Thomson Gale, 2005.

Maghniyyah, A. M. J.: *Taharah, Ritual Purity according to Five Schools of Islamic Law*. [online]. 1997 [cit. 29.3.2018] Dostupné z: <https://www.al-islam.org/printpdf/book/export/html/43372>

Maghniyyah, A. M. J.: *Prayer (Salat), According to the Five Islamic Schools of Law*. [online]. 1997 [cit. 19.4.2018] Dostupné z: <https://www.al-islam.org/printpdf/book/export/html/43377>

Malecká, J.: *Narození, svatba a pohřeb v sunnitském islámu*. Praha, Masarykova univerzita, 2014.

Ostřanský, B.: *Malá encyklopedie islámu a muslimské společnosti*. Praha, Libri, 2009.

Prosecký, J. a kolektiv: *Encyklopedie starověkého Předního východu*. Praha, Libri, 1999.

Sabiq, as-Sayyid: *Fiqh us-Sunnah Purification and Prayer*. New York, 1983.

Saqib, M. A. K.: *A Guide to Salat*. Darussalam Publishers & Distributors, Saudi Arabia, 1997.

Svazek 1, kniha 2, hadíth 64. [online]. [cit. 20.3. 2018] Dostupné z: <https://sunnah.com/muslim/2>

Svazek 1, kniha 4, hadíth 142. [online]. [cit. 20.3. 2018] Dostupné z: <https://sunnah.com/bukhari/4>

Svazek 1, kniha 5, hadíth 273. [online]. [cit. 20.3. 2018] Dostupné z: <https://sunnah.com/bukhari/5>

Svazek 1, kniha 8, hadíth 391. [online]. [cit. 17.4. 2018] Dostupné z: <https://sunnah.com/bukhari/8>

Svazek 1, kniha 8, hadíth 393. [online]. [cit. 17.4. 2018] Dostupné z: <https://sunnah.com/bukhari/8>

Svazek 1, kniha 8, hadíth 499. [online]. [cit. 17.4. 2018] Dostupné z: <https://sunnah.com/bukhari/8>

Umar, M.: *How to Pray: A Step by Step Guide to Prayer in Islam*. CreateSpace Independent Publishong Platform, 2011.

RESUMÉ

The topic of this bachelor thesis is ritual cleansing (taharah) and prayer (salat) in Islam. A prayer is one of the five pillars of Islamic faith and it is one of the most important obligations of every Muslim. Ritual cleansing is considered as a notional sixth pillar and, together with prayer, they are extremely important for the Muslim society. Prayer and ritual cleansing are very closely related. This thesis deals with the detailed analysis of individual Sunni law schools - with the conditions for the preformation of Taharah and its course, or with the process of prayer. Sunni Islam today claims about ninety percent of Muslim society, but the legal schools differ in the classification of individual rituals. Four main schools have been preserved to the present: maliki, hanafi, hanbali and shafi'i. To achieve a meaningful image of ritual prayer and purification, Islamic sources, specifically the Quran and traditions, have to be studied. The comparison of the Qur'an with traditions allows us to trace some characteristic features for the development of prayer and ritual cleansing to the present form. Thanks to Islamic scholars, they have evolved into rituals and precise elements. The thesis is divided into two main parts. The first part deals with ritual cleansing. I compare the differences in law schools for pollutants, small cleansing, big cleansing, and dust cleansing. The second part deals with the kinds of prayers, with what precede the prayers, and with the course at the individual schools of law. In the footnotes, there are transcriptions into the Arabic language. This thesis provides insight into the everyday lives of Islamic practitioners.